

Zámecký hejtman.

I.

V pravo od rozlehlé, klenuté kuchyně zámku náchodského byly nízké dvěře, vedoucí do jizby starého Floriana, proslulého kuchaře paní Salomeny Slavatové ze Smiřic a na Náchodě. U toho vchodu stanul Jan Kašparides, zámecký písař, nakloniv hlavu a nastaviv ucho. Ani hlásku nebylo ve světlici slyšeti, kol kolem ticho; jen venku ozýval se studený, listopadový vítr otrásající tabulkami oken a hvízdající co nejprudčeji na galerii kulaté věže, jež z malého, vnitřního nádvoří vysoko nad četné budovy zámecké se vypínala.

Za nedlouho chopiv se přitloustlý Kašparides kliky otevřel těžké dvěře. Vůbec málo světla vnikalo v klenutou jizbu nevelkým oknem, na němž skoro více olova než skla bylo; dnes za toho pošmurného, podzimního dne vládlo tu pološero. V krbu dohořival

oheň, když byl v klenutou prostoru dosti tepla nadýchal, kteréž tím milejší bylo, an sychravý vítr venku na tělo nelibě doléhal. Ve staré, ošumělé lenošce tvrdě spal starý Florian, muž vysoké, ne příliš hrubé postavy.

Kašparides rozhlédnuv se, přistoupil ke stolu a chopil se rozevřené knížky, kterouž ku světlu obrátil. Florian spal a časem vyrazilo mu z hrdla hlasité chrápání.

Zatím přehlížel zvědavý písar rozevřenou stránku.

„Veverice takto mají býti strojeny.“

Zrak jeho sklouzl na nápis kapitoly následující:

„Černú jichu na veverice.“ Jako by spokojen nebyl, pohledl ještě níže:

„Bobrový ocas takto máš dělati.“ Za tím pak stálo: „Paznehty medvědí takto máš dělati —“

Kašparides divně se usmál a nevšimnuv si důkladného receptu staré kuchařské knížky, obrátil list a kývl spokojeně hlavou.

„Jichu na jeleninu —“ a pod tím: „Jelen nový v jiše.“ Když přečetl a list obracel, vypadla mu foliová, tenká kniha, kterou dosud pod pažďím držel, a zahřmotila na dlažkách.

Starý Florian vytrhl se ze spaní.

„No však bych tě byl beztoho zbudil — stalo se to sice trochu hřmotně — kdo pak by teď už spal, zvláště, když na člověka práce čeká,“ mluvil usmívající se písař.

„Nezdá se, že bys měl na pilno,“ odtušil kuchař protřev si oči a probrav se ze spaní.

„Já svůj úkol již odbyl.“

„A mou vinou to není, že po celý boží den zahálím.“

„Ne tvou, pravda, ale zlých časů. Těžký čas špatné hody strojí.“

„Ani ne tak čas jako hejtman —“

„A nač jsi četl v té staré kuchařce? Zapomněl lis všechno?“

„Nebylo by divu — oh, kde jsou ty časy, kdy za starého nebožtíka pána i za pana Albrechta tolik hostí se sjíždělo a tak slavné hody se strojily! Ale teď — paní Salomena jako papežská jeptiška — pořád o samotě — a nic jiného než hovězí, telecí a ta nějaká kura — oh! — Abych nezapomněl. — Dnes upadl mi třikráte se stolu nůž a zalodil se vždy rovně jako svíčka do podlahy. Přijdou hosté, povídám si, a mnoho; i padla mně náhodou ta knížka do ruky a — usnul jsem.“

„Že hosté přijdou? To pan Straka se pohněvá. Jako pavouk pořád ve své jizbě — čte aneb tiskne tu svou pleš do dlaně, jako

by hledal kámen moudrosti. — Tuhle chodil chodbou, kroutil hlavou a rozkládal rukama, jako by se s nějakým papežským doktorem hádal. — A opravdu myslíš, že bosté přijdou?“

„Myslím, a revím, co bych jim hned sehnal. Za tu naši obyčejnou krmi bych se styděl.“

„Vytrhnu ti trn z nohy. — Na druhém dvoře leží jelen paroháč — pane, to bude pochutnáníčko — to jsou kýty!“ — Kašparides zazářil a tvářil se tak, jako by tu chutnou zvěřinu již před sebou na stole viděl.

„Přišel jsem ti právě oznámit, ale ať na mne pak pamatuješ!“ a mlaskal dosud a polykal na prázdno.

„A odkud je?“

„Přivezli jej z Kostelecké hájovny; — chlapík, takových mnoho po boře neběhá — ale tak pojď, jakýs to kuchař!“

Zatím byl již Florian narazil na hlavu placatou čepici soukennou a oblékal kabátec. Pan Kašparides byl pořád u jelena.

„Rozumíš, na čas jsem takového neviděl — ty kýty; — ale víš: s jichou — z řeckého vína a krve slepičí — ty děláš dobrou — a hodně pepře, hřebíčku a šafránu.“

Za té řeči již vyšli z jizby a zacházeli chodbou k nádvoří. Mlsný písař měl slovo. Bylo slyšeti, jak ještě o jelenu rozkládá.

„Víš, z láku je také dobrý, — takhle naň černý houštěk, ne příliš kyselý, koření, pepř, šafrán a svrchu jablka pretovaná — hm, to dobrota!“

Zašli.

* * *

Paní Salomena Slavatová ze Smiřic, vdova po panu Jindřichovi Slavatovi z Chlumu a Košmberka, který v únoru r. 1620 v Jičíně se šedesáti osobami bídně byl zahynul, churavěla a nevycházela ze svých pokojů.

Sotva že odložila smutkové roucho, které po časně smrti bratra svého pana Albrechta nosila, stihl ji nový zármutek. Smutno a ticho bylo na zámku náchodském a nebylo divu, že veselý písař, jenž rád užíval, zvláště pak starý kuchař Florian, který slavné a veselé dny za panování starého pána i syna jeho Albrechta zapomenouti nemohl, na to ticho a jako obecné zaražení toužili.

Ovšem, kdyby zámecký hejtman pan Straka z Nedabílic, pravá ruka paní Salomeny, nebyl takovým mrzutým starochem, jemuž každá veselost a radost ohavností před Ho-

spodinem a marností světskou byla, mohlo vše jinak choditi! Ale tak, jak se domýšleli, byl on všeho toho původcem. „Jako nějaký jezovita aneb mnich chtěl by ze zámku klášter míti,“ broukali o něm ti, kterým nevázaný, veselý život z mysli nechtěl.

Ó mýlili se, kdož na pana Straku toužili.

Býval také mladým, bujným zemanem, jemuž div svět stačil, ale i nejbujnější mysl věkem schladne a změní se, když nejprísnější učitel, život, poučuje a kára. A jakž by mohlo veseliti se to srdce, kteréž pouze samo sobě nebije, nýbrž i jiné s horoucí láskou v sobě chová, kteréž tolik už vytrpělo a oželelo? Jakž by zářiti mohl zrak, an ze všad hrnoucí se černé mraky vidí, které záhubou hrozí tomu, co mu nejmilejšího? —

Tou dobou, co písař s kuchařem se ubírali prohlédnout jelena, seděl zámecký hejtmán ve své komnatě, jejíž okna hleděla na zámeckou stráň tu a tam bízami a smrkem porostlou, a na město pod vrchem při řece Medhuji se rozkládající.

Pan Straka seděl ve vysoké, měkké lenošce a hleděl na velkou knihu před ním rozloženou. Byl to Historický kalendář Daniela Adama z Veleslavína.

V ruce držel starý, vysoký zeman brk, který ve velikém, zeleném kalamáři namáčel a jímž byl právě na okraji listu při měsíci květnu napsal poznámku, jak 23. dne dotčeného měsíce pan Bořita a pán z Chlumu i se svým škrabalem, všichni tři škůdcové a nepřátelé země, s okna hradu Pražského svrženi jsou byli. —

Napsav to, zamyslíl se hluboce. Tanulo mu na mysli, co vše od onoho osudného dne v Čechách až do této chvíle se bylo událo — a myšlenky ty nebyly radostné, neboť vráskovitá, přísnědlá tvář hejtmanova se schmuřila a šedé oko pod hustým černým obočím přísně a zamračeně před se hledělo.

Bezděky přešel vysoké, lysé čelo levicí, kteráž odtud přes orličí nos až na širokou kozí bradu se smekla a do vousu bílého se zaryla. Výrazná byla ta starcova hlava, s těmi bílými řídkými vlasy, zdravou tváří, černým obočím a bílým vousem. — Pan Straka seděl dlouho, nevšímaje si, jak kolem zámku po stráni listopadový vítr duje, žluté listí s bělokorych bříz setřásá a pak v okna se opírá. Byloť v mysli jeho tak pošmurno a neveselo, jako venku za toho nevlídného dne podzimního. A jako nebylo naděje, že za nedlouho teplé slunko proskočí, všecken tvor

obveselí a vše osvěží, tak nenalézal starý zámecký hejtman ani dost skrovné naděje. Všecko jde od sebe, rozkládá se, není jednoty, svorného ducha, a což nejhoršího: není nadšení a obětivosti nikde — nikde po celém národě.

Pane, buď s ním, nebo se připozdívá!

Ó nevěřili mu, ba smáli se, když před lety předpovídal, co nyní téměř již nastalo, což i nadále zajisté se vyplní. — Buď bohu žalováno! —

Den ode dne smutnější přicházely zprávy — již nedaleko rozhodnutí. Královské vojsko české ustoupilo zmateně a rychle před císařskými ku Praze — jak to asi nyní skončí?

Pan Straka bezděky vstal a jal se jizbou přecházeti. Na vysokých jezdeckých botách řinčely mocné ostruhy. Spodky široké, tmavé, kabátec přepásaný, soukenný podobné barvy. Široký bílý límec objímal hrdlo a zakrýval částečně ramena a prsa. Starý hejtman vykračoval si na svá léta pružně a čile.

Na chodbách i v komnatě bylo ticho a šero. Chvilé za chvíli ubíhala, zvolna, plouživě a smutně.

Zamyšlený hejtman pozvedl hlavu a zrak jeho utkvěl na zdi na zbrani zrovna jemu naproti visící. Přistoupiv stanul a hleděl na

starou helmici, na velký dřevěný štít, na němž a kolem něhož srovnáno bylo několik kovových cepů s dřívím červotočivým a dva mohutné, pádné palcáty.

Na starou tu husitskou zbroj zadíval se pan Straka upřeně.

Denně několikráte ji vídal a přece na ni patřil za drahnou chvíli, neboť mluvila o časech, na něž přčasto vzpomínal a na něž ukazoval; bylať svědkyní ctností, jež nyní za těch rozpustilých časů z národa se na dobro vytratily.

Kdeže ona staročeská odvaha, ráznost, obětivost a nadšení pro svatou věc národní?

„Břicho a kapsář!“ hučel pan Straka, „ty nyní panují — bláto — bláto — a z toho bude bahno, mor a zahynutí.“

Přejel svou lysinu těžkou pravicí a z hluboka povzdychl.

* * *

Na druhém nádvoří odklízeli právě jelena, jak byl starý Florian nařídil. On pak stál dosud s Kašparidesem na tom místě a s nimi několik z úřednictva zámeckého, rozmlouvající o střeleném jelenu a zvěři vůbec.

Dobře krmený písař vplétal své kuchařské poznámky o té a oné zvěřině, při čemž

očka se mu svítila a ústa nejednou chutě zamlaskla.

V tom od brány ozvaly se hlasy a přiběhší sluha oznamoval, že stráž na baště vidí jezdce cestou vzhůru do zámku ženoucího se.

„Vidíš, nůž třikráte spadl — to jsou hosté, a nejede, trvám, sám,“ pravil kuchař písařovi.

Za nedlouho bylo již dusot koňský slyšeti, na dunivém mostě a pod klenutou branou zahřměla kopyta — a již vjel na nádvoří mladý jezdec v širokém opeřeném klobouku. Kůň byl spocený jako myš, bílá, hustá pěna pokryla udidlo. Jezdec zaraziv, vyhoupl se hbitě se sedla, — a již jej poznali.

„Mladý pan Straka!“

„Pro bůh, co se přihodilo, že tak kvapně!“

Panic potřásal známým, ale rychle a jako na kvap, ruku; dověděv se, že otec i paní Salomena jsou doma, kvapil do vnitř nedbaje toho, že jest od prudké jízdy zardělý, zaprášený a šat jeho v nepořádku.

Ani pan Kašparides, ani kdo jiný nedověděli se, co s sebou přinesl.

„Zajisté nic dobrého — jedeť beztoho z Prahy a tam se dějí divné věci,“ vykládal podkoní.

Dvěře pokoje páně hejtmanova se otevřely.

Starý pan Straka vzhlédnuv, zarazil se. Na tváři starcově radostně svitlo, šedé oko zazářilo a mladicky kročil vpřed, vztáhnuv kostnaté, svalovité ruce vstříc mladému muži, jenž drže klobouk v pravici jaksi ostýchavě u dveří stál. Přibylý mladík, syn zámeckého hejtmana, byl štíhlý, hezký, výrazné tváře. Šat z jemného sukna, dobře přiléhající, světlý bandalér od pravého ramene k levému boku přepásaný, na něm houpající se kord — vše výborně mu slušelo.

„Václave!“ zvolal starý hejtman radostně; bylť mu syn jedinou radostí a nadějí. „Tys to?! Kde tak náhle?“ A již tiskl synovu ruku.

Snad černé myšlenky, které jej tak často pronásledovaly, znova se přihrnuly, snad jej zaraženost synova připamatovala — vážně, jako by něco nemilého čekaje ptal se:

„Proč jsi přijel?“

„Přijel jsem poslem k paní Salomeně.“

„Od koho?“

„Od krále, mám jí vyříditi —“

„Je churava, leží, pověz jen... Co chce J. Milost?“

„Chce tu býti na zámku hospodou.“

„Tu — na našem zámku — v tenhle čas? Proč!“

„Za několik hodin bude tu, utíká z Prahy.“
Starý hejtman sebou trhl.

„Lžeš, synku!“

Václav se usmál.

„Utíká — král, kancléř, všickni — královna i se svým fraucimorem.“

Pan Straka se zasmál, ale ten smích uvázl hned počátkem v hrdle — a umlknuv, náhle pak se tázal moje obočí hrozivě staženo: „A proč?“

„Vojsko naše bylo u Prahy na Bílé Hoře poraženo, císařští jsou už tou dobou v Praze.“

„A vojsko, Hollach a Anhalt?“

„Utíkají také s králem.“

„Toť se ví, ti napřed — a kdy byla bitva?“

„V neděli.“

„Tedy přece pravda. A kam chce král?“

„Ze země.“

„Ze země! — Hej, český král utíká ze svého království!“

Zámecký hejtman se všecek změnil. Tvář mu zrudla, oči jiskřily se a nozdry nosové byly napjaty.

„Utíká!“ zkřikl opět náhle a udeřil na husitský štít, jenž se zatřásl; všecka zbroj temně vzezvučela.

„Slyšíš, Žižko! Český král utíká z bitvy, ze země, opouští národ!“ Pan Straka bušil ve štít jako na bránu, jako by se pomoci dovolati chtěl. Než dutý chřestot byl mu odpovědí, Žižka a rekové husitští neslyšeli. A kdyby slyšeli! Jak by popatřili na své potomky?!

Hejtman ustanuv jako sobě hučel: „To bób dá nebude, aby český král z bitvy utíkal!“ Opakuje ta slova kronikářova zasmál se znova suše, zkrátka.

Zatím byl mladý Straka usedl do křesla a netrpělivě se ohlížel. Zdálo se, že jej zármutek a svatý hněv otcův nedojímá.

„Tatíčku, jsem unaven dlouhou jízdou, půjdu se posilnit.“

Starý na jedno místo hledě přeslechl ta slova.

„Je třeba nějaké přípravy konati,“ začal syn na novo hlasitěji, „král tu bude za nedlouho.“

„Ano, ano — je třeba uvítati,“ — tvář starcova byla hrozivě zachmuřena — „ale jdi si, jdi to paní Salomeně sám oh'ásit, já jí to hlásiti nebudu,“ dodal prudce a jal se komnatou přecházeti.

Mladý Straka vstal a odcházel.

„Počkej ještě — pověz! Po jedné bitvě! Což ta bitva tam u Prahy byla tak strašlivá, že král dal se na útěk?“

„Byla hrozná, porážka úplná.“

„Zajali celé vojsko?“

„To ne, ale rozprášili.“

„Tak se znova seběře. — U všech! vždyť tu byla Praha — hradby!“

„V městě bylo jen málo vojska.“

„Ale s tím by se první útok odrazil — pražské hradby jsou pevné — a kdyby se i do města dostali, jest nutno ze země utíkati?! Což jedinou bitvou všechno ztraceno?!“

„Všichni byli překvapeni, nikdo se takové porážky nenadál. Král právě strojil hostinu na počest —“

„Král nebyl v poli!?“ zvolal hejtman a upíral vyvalené oči na mladého vojína.

„Nebyl; právě bylo v nejlepší, v tom pan z Habernfeldu vběhl do sálu a zvěstoval, že armáda poražena, že zmateně utíká. Všechno se leklo, král pak nejvíce, — ihned vsedl na kůň a vyjel z bradu. Od písecké brány viděli jsme —“

„Stůj!“ vzkřikl poznovu stařec. „Viděli jsme — kdo viděl? — Ty také?!“

Syn zaraziv se na okamžik, odpověděl: „Inu ano, také, byl jsem při dvoře.“

„Tys ani v bitvě nebyl, ty, mladý Straka z Nedabilic? Oh! oh! Odkud ten šrám na čele? — Ne počestná rána v poli — snad ve rvačce hospodské?!“

„Dobrá rána v souboji.“

„V souboji! Pro koho? Pro nějakou krásku, není-liž pravda?! Předatně, krásně, synku —“

„Pro dámu z komoňstva králové.“

„Haha! Já myslil, že můj Václav aspoň meč tasil, že aspoň také z Bílé Hory utíkal, a on hodoval — a bil se pro ženskou sukničku! — Ó utíkej Hollachu, Anhalte — utíkejte, vy jste cizáci — což byste bojovali, vždyť domácí krev se šetří pro cizí ženy, pro ty —“

„Otče! nesuďte, když neznáte! Což bych byl v bitvě vyřídil, což by mi platno bylo, kdybych byl i padl, když ostatní utíkali?“

„Dobře, dobře, synku tohoto světa. — Co by ti platno bylo? Kdo by ti za to co dal? Vid, ani měšec, ani břicho by o tom nevědělo. Což ti do toho, že by snad starý otec zaplakal a řekl: ‚Padl ubohý, mlád, má naděje a radost; ale sláva mu, bůh mu odmění, že padl pro svatou věc, — nežaluji pro to.‘ — Což ti do toho — takhle zůstaneš

u té dámičky Němky nebo Talianky — budeš nadále dvořanem.“

„Otče, nenadál jsem se, že mne po letech takto uvítáte.“

„Oh, já také ne,“ odtušil Straka smutně lysou hlavou pokyvuje. „Když jsi s panem Albrechtem odtud vyjížděl, myslil jsem, že se proslavíš, že budeš udatným. Pan Albrecht umřel v poli — buď mu sláva a pokoj — a ty? To se navrátil Václav, můj syn — to se vrátil . . . Utonul jsi.“

Václav byl již netrpčliv, mrzut nad tím kázáním. Mladá tvář jeho se kabonila, obočí se stáhlo.

„Král přijede, otče.“

„Ano, ano!“ zvolal Straka, a vzpřímiv se přešel dlaní čelo. Pak jako by se probral pravil:

„Jsi královským poslem, ohlas, co oznámí máš, a co paní Salomena rozkáže, zámecký hejtman vykoná.“

Mladý Straka byl tou řečí překvapen. Věděl, že otec jej neskonale miluje, myslil, až se vyvadí, že bude opět laskavým a těšiti se ze synova příchodu. Čekal, váhal za chvíli; když ale starý hejtman se nehýbal a upřeně před se hleděl, pohodil syn jako vzdorně hlavou a odcšel.

Teprve po chvíli vztyčil hejtman zamyšlenou hlavu. Myslí, že tu syn ještě, zapomněl, co mu byl nařídil. Vida, že je samotný, zavzdychl z hluboka a nabíral se volným, nejistým krokem ku křeslu, do něhož jako unavený, zmalátnělý klesl.

* * *

Mladý Straka z Nedablic stál před paní Salomenou Slavatovou na Náchodě, již ulekané, poděšené vypravoval o nešťastné bitvě bělohorské a útěku králově. Prve než skončil, dala svého hejtmana k sobě zavolati. Václav podotkl sice, že stručně již otci svému vše pověděl, neodvážil se však poznamenati, jak tato neblahá zpráva jej dojala.

Za chvíli vstoupil starý hejtman zamračený, zvolna a jako by nejistě. Za drahnou chvíli ozýval se hovor v komnatě paní Salomeny. Když pak utichl, vyšli ven starý Straka, který do svého pokoje se ubíral, a Václav, jenž zrovna do kuchyně namířil. Odcházeje ani slovíčka otec na syna nepromluvil.

Václav převzal část úkolu otcova. Nejprve se však staral o své posílnění a občerstvení, pak uděloval příslušné rozkazy služebníkům

a v kuchyni, jak by vše na příchod králův a jeho dvora přichystali.

Starému Florianovi tušení se vyplnilo. Přejde mnoho hostí, více nežli se nadál a nežli si jich přál. Najednou měl práce jako za časů starého pána, blahé paměti, ale nyní se tomu hrubě netěšil. Dověděl se, kdo přijede — veliká čest strojiti pro J. Milost královskou, ale uslyšel zároveň, ovšem jen tak na půl slova, proč král přijede — a to nedodávalo chuti, to nebyla příčina ku slavné, veselé traktaci. Když v kuchyni rozkazuje a vše připravuje tak uvažoval, vstřel do jizby Kašparides hlavu a chvatně volal: „Tak pamatuj, Floriane — já pospíchám, jdu ku starému — mám tam okamžikem býti — já se tu pak stavím.“

A již kvapil chodbou dále a nezaslechl, jak Florian mrzutě odtušil: „Tak ještě tobě — nestačí ani pro hosty.“

Kašparides nevěda dosud, jaká novina na zámek byla přišla, vstoupil do pokoje hejtmanova, kamž dosud nikdy nebyl povolán. Spatřiv starého, an zamračen jako bouřka pokojem přechází, zarazil se nemálo. Čekal, že se mu dostane nějaké škampy. — Uklo-nil se hluboce.

„Sedni a piš!“ vyjel zostra hejtman.

Zavalitý písař mžiknutím seděl u stolu, na němž vše ku psaní bylo přichystáno.

Pan Straka stanuv u něho jal se temným hlasem diktovati:

„Slovutné a vzácné poctivosti pánům purkmistru a radě města Náchoda, pánům přátelům a sousedům mně sousedsky milým.“

„Slovutné a vzácné poctivosti přátelé sousedé mně zvláště důvěrně milí: vedle mé povolné služby na Pánu Bobu zdraví a jiné všecko dobré láskám Vaším vinšuje, upřímně rád přeji.“

Tu se zamlčel a zdálo se, že přemýšlí, jak by diktovati měl. Po chvíli jal se přeravaně, temným hlasem dále mluvit:

„Oznamuji láskám Vaším — smutné noviny — že milý Pán Bůh — ve svém spravedlivém hněvu — dopustiti ráčil — aby ta naše milá — země — česká — a všecko — království —“

Tu přestal opět; udivený písař obrátil se po pánovi a vytřeštil svá očka.

„Dopiš sám,“ náhle zostra poručil hejtmán. „Napiš, že král i králová s celým dvorem z Prahy utíkají — že budou zítra na zámku — a město aby přichystalo se na tři

sta mužů, vojáků — že paní Salomena tak poroučí.“

Na to obrátiv se odešel na konec jizby, kdež u okna stanul.

Kašparides div nevyskočil — hleděl za hejtmanem maje ústa pootevřená a trvalo to chvíli, než se dal do psaní.

V jizbě nastalo ticho, jímž jediné skřípání brkového péra se ozývalo.

* * *

Nadešel večer, sychravý, smutný večer.

Vítr proháněl se po zámecké strani, nádvořím, úpěl a hvízdal.

Stráž zámecká zdvojnásobněná choulila se v řásnaté pláště. Vše uteklo se do pokojů a jizeb krčíc se k ohni na krbu planoucímu.

U brány stojící zbrojenci hleděli k náspu, jenž se nad hlubokým příkopem černal.

„Křiknu,“ pravil jeden.

„Mlč, což ho neznáš?“

„Všecek v plášti zakuklený jako strašidlo kráčí zvolna a tiše — hle, teď stanul — hledí do daleka. Snad to hejtman?“

„Ovšem, co mu je?! Snad jej ty noviny tak poplašily. Bůh ví, o čem přemýšlí — podívej se, stojí jako kamenný a necítí ani

vítr — div mu péro na klobouku nestrhne — a teď — brr — jaká zima a on ničeho necítí.“

Zbrojnoši těsněji halili se do svých plášťů, divíce se svému hejtmanu, jenž ani si nevšiml, že vítr prudce zalehnuvši plášť mu rozhrnul, jenž jako černá korouhev za ním v šeru zavlál. —

V komnatce spojené dveřmi s velkým pokojem hejtmanovým spal na tmavě, pěkně vyřezávané posteli mladý Straka.

Oddychoval klidně, sen jeho byl tvrdý a sladký.

Smutné poselství, žalost a hněv nesplášily ho od té mladé, lehkomyšlné hlavy, zcela jinak již myslící než otcova stříbrovlasá.

Ve velké jizbě hořel kahan, jehož světlo však do útulné komnatky pro hustou koltru nevnikalo.

Tma tmoucí se rozložila venku, na tabulkách oken rachotil déšť, jehož proudy sem prudký vítr poháněl.

Koltra se rozhrnula; do komnaty vstoupil starý pan Straka, jemuž mokrý, řasný plášť se širokých ramenou visel. Chvíli stál tiše, hledě upřeně na lože, pak bezděky usedl do křesla. Oči starcovy ani za okamžik neodvrátily se od syna.

V krbu plápolal dosud malý ohník a rudá zář jeho kmitala se nestálými pruhy na rozhrnutých nebesích pohodlného lože a na sličné tváři mladého muže pod nimi klidně spícího. — Stařec sepjal ruce. Zamračená, přísná tvář jeho se vyjasnila mírnou září srdečného pohnutí a lásky. Zřel jenom svého syna, své dítě.

Měl jenom jej. Věrná Mandalena, Václavova matka, záhy zemřela. Jak jí podoben, jak sličný a statný!

V tu chvíli zapomněl na vše. Syn sebou pohnul, a hustá kadeř stínící mu čelo svezla se na spánek.

Rudá zář zakmitla se na vysokém čele mladíkově, kdež se červenal dlouhý šrám.

Starý Straka zavzdychl. Ta jizva připomenula mu, že syn nezdařil se, jak by měl, že je takový jako všichni, na něž toužil.

Svědomy starcovo hnulo se. „Naříkáš na zpuštění a syna svého jsi nedovedl vychovati. Ne, není tou mou vinou — svět jej zkažil. — Ale je mladý, teď zůstane u tebe — změní se, bude zase takovým, jakým býval — a ne-li? —“

Venku zaskučel vítr, oheň v krbu zhasl a čirou tmou bylo jen slyšeti šumění a plískání deště.

II.

Déšť po půlnoci přestal a k ránu se vyjasnilo, nicméně bylo chladno a pochmurno.

Nastal 14. den měsíce listopadu, právě sobota po sv. Martinu. Po nebi hnala se šedá mračna a podobalo se, že za nastavšího chladu jistě dnes teprve bílá brůna sv. Martina se ukáže.

Mladý pan Straka probudiv se, darmo se po otci ohlížel. Než nestaral se valně; důkladně posnídav dal si osedlati čerstvého koně a nevyhledav ani otce vyhoupl se do sedla a vyjel tou branou ze zámku, kterou byl přijel.

Zámecký hejtman jej však viděl. Stál na galerii vysoké věže a hleděl do kraje. Nedbal mraků nad hlavou mu bouřlivě se ženoucích, ani větru kol galerie prudce vanoucího a hvízdajícího, jen starcovu bílou bradu rozvíval.

Proč tu stál? na koho čekal? Snad chtěl viděti, jak utíká král, jak své království opouští? Takové divadlo je vzácné a česká země ho dosud nepoznala.

Však nevyhledával starý hejtman té smutné podívané, ale za synem patřil a na něj myslil, i když byl na silnici zmizel. Proč

ujíždí Václav? Jest mu takový rozkaz, aby zase naproti přijel, či dočekati se nemůže? —

* * *

Nejednou zavítal na zámek náchodský pán království Českého, ale nikdy tak, jako dne 14. měsíce listopadu l. 1620 se událo. Odpoledne přiharcovala četa tělesné stráže krále Fridricha, kurfirsta falckého, a za ní přirachotil velký cestovní kočár, tažený, čtyřmi statnými bělouši. Za tím vozem pak ještě jiné vozy; pánové a komonstvo na koních jeli buď vedle nebo vzadu, kdež bylo druhé oddělení tělesných strážců královských. Ostatní vojáci z družiny královské zůstali hned jak přijeli dole ve městě, kdež jim purkmistr a rada městská ložumenty vykazovali. Před zámeckou branou stál pan Straka z Nedabilic, hejtman, oděný v černý slavnostní šat, s ním pak úřadnictvo a čeleď hradu náchodského, aby přivítali Jeho Milost královskou.

Před branou nezelenaly se zaražené do země mladé stromky, nebylo tu guirland květinových, aniž ozývala se radostná fanfara břeskných trub a hlahol kotlů. Vážně a tiše stála tu zámecká družina, ponuře hleděl hejtman na průvod královských hostí točitou cestou k zámku se beroucí.

Těžce odění jezdci přijeli a zmizeli bránou, kdež královský kočár se zastavil. Sem přistoupiv pan Straka ukláněl se králi i králové a vítal je vážně a krátce. Pán z Roupova, nejvyšší kancléř, sesednuv, tlumočil řeč a představil hejtmana, kterého již mnohá léta znal.

Král něco málo na poděkovanou odpověděl.

Na to se kočár hnul a průvod bral se dále.

„Není to na něm tuze viděti,“ pomyslí v duchu pan Straka, „a jak by bylo, člověk lehkovážný —“

Králová byla bledá, zaražená.

Straka ubíraje se vedle povozu ohledl se pátravě po průvodu, jako by někoho hledal. Viděl statečné pány na koních, mladé i starší, viděl několik kočárů v zadu obklopených jezdci, mezi nimiž konečně shledl Václava, an těsně jednoho vozu se drží.

Kola skřípěla, most duněl a na dlažbě ozýval se dusot četného koňstva. Lidé však byli méně veseli. Na tvářích mnohých pánů bylo viděti zaraženost a stín skormoucení, jiní pak byli mrzuti a v družině samé bylo slyšeti drsné pokřiky a zaklení, vše na mnoze v jazyku anglickém nebo německém, tak že

se nepodobalo, jako by to byl průvod krále českého.

Na malém nádvoří u dveří vedoucích do komnat zámeckých vítala churavá paní Salomena Fridricha krále. Ten laskavě ji odpověděv doprovodil ji nahoru, kdežto královou kníže Hohenlohe podporoval. Pan Straka kráčel s pánem z Roupova.

Paní Salomena uvedla královou do komnaty jí určené, hejtman pak uváděl krále a Václav s některými úředníky ostatní pány z průvodu královského. Nádvoří zámecká i chodby rázem obživly. Bylo slyšeti řehťání koní, bluk vojákův i služebnictva, na chodbách zvučely ostruhy i kord časem zabřínkal, rozkazy, otázky, odpovědi, volání střídaly se na schodech, na chodbách, dvěře otvíraly se a zavíraly; nastal takový ruch, jaký ani za nebožtíka starého pána ze Smiřic nebýval.

Než jaký to rozdíl!

Sluhové neběhali vesele, nebylo viděti radostných tváří, aniž smích a veselé pokřiky se ozývaly — vše bylo jako plaché, zaražené; jen cizí žoldnéřové a páni poroučeli o překot, nevlídně a pánovitě si vedouce. Písař Kašparides stál ve dveřích prostranné kuchyně, kdež syčelo, praskalo a bublalo —

a byl mrzut. Příjemná vůně pečeně a všelikého kondymentu dráždila jeho jemný čich, viděl hojnost dobrých, masitých jídel, viděl kusy šťavnaté zvěřiny chystané pro jiné — on směl jen číti a očima hltati; Florian ohánějící se uprostřed své chasy neměl žádného slitování, nezval na kousek, ba neměl ani tolik pokdy, aby na svého přítele se ohlédl.

Starý pan Straka byl jako na koni. Řídil, poroučel, dohlížel, jak na zámeckého hejtmána se slušelo. Tvář jeho se však nevyjasnila.

Právě vyšel z komnaty od knížete z Hohenlohe.

„Ještě tobě sloužiti,“ bručel do sebe. „Poroučeti a utíkatí dovedeš.“

„Ó vy břichopásci, darebové!“ promluvil dosti hlasitě, když zahlédl na konci chodby dva mladé dvořany, ani vesele smějíce se vespolek rozprávěli. Jeden z nich ukazoval na svižnou komornou plných tvarů, která po schodech ku komnatě paní Salomeny pospíchala.

Pak minuv dva z tělesné stráže, stojící před komnatou královskou na stráži, zabočil na levo do chodby, kdež vstoupil do bytu nejvyššího kancléře, pána z Roupova.

Ten byl již plášť i meč odložil a stál nyní v kabátci u okna, jímž na město hleděl.

„Aj, pane Strako, naděláme vám starostí —“

„Starosti jsou rozmanité, pane kancléři. Jedněch bychom nevážili, druhých zapuditi nelze a ty jsou ty nejhorší. Snad je také znáte?“ — a usmál se trpce.

Pán z Roupova kyvl hlavou.

„Rozumím; nemyslil jsem tenkrát, když jsme tu u pana Albrechta byli, že takto se v těchto zdech octneme.“

„Abych pravdu děl, je to jen vaší vinou —“

Kancléř neodpověděv upřel svůj zrak na hejtmana.

„Ano, sem to musilo dospěti,“ pokračoval hejtman. „Nechci nikomu ničeho vytýkati, vina je nás všech, veškerého pokolení.“

„Pozdě bycha honit,“ odtušil kancléř.

„Což všecko je ztraceno?“

„Všecko.“

„I vy, pane kancléři, tak mluvíte?! Že ti cizinci utíkali, je to bídné — ale jsou to cizinci. — Ale že také čeští páni —“

„Proud nás všechny strhl, a nelze proti němu plouti.“

„A myslí král, myslíte vy do opravdy ze země?“

„Zítřa nás tu nebude,“ a pán z Roupova povzdychl.

„Pane králi! Nemluvte tak, pane kancléři! Ještě není všecko to tam, dosud není celé království v moci císařských. Jen zadržte krále, přemluvte jej, aby volal lid do zbraně.“

„Král tu již nezůstane, ztratil všechnu naději. Ó vy ani nevíte, jak se věci mají.“

„Že nevím?!“ zvolal horlivě, ba prudce hejtman. „Vím všecko — všecko znám — vím, že král, jeho vojevůdcové, cizí chasa najatá malomyslně prchají, že i synové té země zoufají — vím, že to všecko smutné, žalostivé, ale vím také, že jsou tu ještě lidé, kteří by se meče chopili, že by rádi šli do boje — že lze naverbovati nové, čerstvé houfy — a při sám Bůh, jak jen sprostný, chudý zeman jsem, seřídím statný houf a jak jsem bídný, slabý staroch, povedu jej proti císařským“

„Snad byste *vy* houfec sehnal, ale kam stačí? — Kdyby tak každý myslil! — Volejte k lidu, neuslyší vás — chlap jen se hroudy drží a jedno mu všecko ostatní.“

„Snad, snad, pane kancléři, ale je on sám? Ráčil jste čísti o vojnách husitských? Tenkrát byl lid jinačí, poněvadž naši předkové, slavné paměti, byli také jinačí.“

„Dosti, pane Strako,“ přerušil jej kancléř, „to všecko marné, plané mluvení — Bůh to naprav.“

„Bůh to naprav!“ opakoval Straka trpce. „Ano, spraví to, jak zasluhujeme. Než, pane kancléři,“ dodal za okamžik, „je jisto, že Jeho Milost zemi opustí?“

Pán z Roupova upřel udiveně na starce oči a skoro mrzutě odtušil:

„Inu ovšem, teď se již neobráť.“

„Zdaž by mne Jeho Milost na okamžik vyslechnouti ráčila?“

Kancléř pohledl překvapeně na starce. V tom ozval se pronikavě chodbou zvonek. Starý hejtman sebou trhl.

„Zvoní ke stolu.“

Pán z Roupova chystal se k odchodu.

„Snad by mne Jeho Milost ráčila až potom přijati?“

„Ohlásím vás, avšak nevím.“

Vyšli z komnaty.

Na pavlanu v prvním zámeckém nádvoří stál mladý Václav Straka z Nedabílic s mladou dámou, z průvodu paní králové. Slečna byla plavovlasá, ztepilé postavy, sličné velmi tváře. Modré její oči hleděly lhostejně před se; když mladému Strakovi odpovídala, obrátila se k němu, aniž však při tom líce její nějak zvláště oživilo.

„Jak smutné to místo, pane Strako, ten váš zámek.“

„Je smutný čas, šero, však za svitu slunečního, na jaře by se vám tu líbilo.“

„Zde nikdy, vzpomenu-li na břehy Rýna.“

„Ach, na ty vám zapomenouti nelze. — Což byste tu ani na krátký čas meškati nechtěla? Tam u vás je krásně, ale nikdo, nikdo vás tak horoucně nemiluje jako já. — Můj otec tu dlouho beztoho nezůstane, a pak přijdeme, kam vám bude libo.“

„Ano, váš otec, ještě jste mne s ním neoznámil.“

„Je toho hradu hejtmanem.“

„Ab, ten zasmušilý stařec?“ vyklouzlo jí, však umkla, nechtíc dořeknouti, co si o něm myslila, soudíc jen povrchně, dle prvního dojmu.

„A vaše panství?“ ptala se po chvíli.

„To by se musilo nyní prodati. — Ó, Markéto, kdybyste věděla, jak vás miluji, neváhala byste —“

„Je-li tomu tak, dokažte mi —“

„Jak? Mluvte!“ ždál chvatně láskou zanícený mladík, jež chladnost německé slečny rozpalovala.

„Milujete-li, opustíte vše — i domov. — Pojdte se mnou v ten krásný, slunný kraj!“

Zdalo se mu, že oči její naň hledící zářily — a rty její se usmály. Ó té záře, toho úsměvu!

„Vy byste chtěla?!“ vyhrkl kvapně Václav a chopil se její bílé, něžné ruky. Tmavé oči jeho zasvítily, líce jeho zbrunátnělo. Výraz tak vášnivého citu zalahodil slečně.

„Když jste pro mne pana Freiberka na souboj vyzval, byla jsem vám vděčna a tušila jsem, že to nekonáte pouze z kavalírské povinnosti —“ a zamlčela se.

„Oh, vy jste jen tušila, co jste na jisto věděti mohla, že vás nevýslovně, nekonečně miluji.“ —

„Bála jsem se vás, abych upřímně a pravdu řekla. Slibujíť mužové dnešního dne tolik, a —“

„A nyní mi věříte, můj anděle?“

„Pojedete-li s námi — se mnou —“ dodala tišeji, jako váhající, a sklopila oči.

„Neodolám — kam chceš, mé srdce!“ zvolal Václav vášnivě a celoval její bílou ruku.

Viděl v šeru tu lepou tvář, sladký, mnoho-slibný úsměv a zapomenuv na vše kolem přičehl ji vášnivě k srdci svému.

Ona vinula se mu mírně z náručí.

„Pojď odtud — tu ne —“ šeptala.

Srdce mu prudce bilo, tvář jeho byla zardělá; planoucí oko vidělo jenom ji a tiskna její ruku následoval ji jako slepý. Zašli, aniž spozorovali, že na druhém konci pavlanu ve dveřích stanul vysoký, zamračený stařec, jenž jako z kamene tu stál a ztrnulým zrakem za milenci hleděl.

Hluboký povzdech vydral se mu z prsou. Co starý hejtman teskně tušil, stalo se mu smutnou jistotou. V tom vložil mu nejvyšší kancléř pán z Roupova ruku na rameno.

„Pane Strako, Jeho Milost je dlouhou cestou unavena; teď ubírá se zrovna do své komnaty a přeje sobě odpočinouti. Ráno však —“

„Ráčíte mne v Kladště nebo Vratislavě přijati?“ odušil rychle hejtman a jizlivě se usmál. „Neumím tak rychle ujížděti.“

„Což se mne bojíte, pane kancléři?!“
dodav a ukloniv se odešel. Vysoká jeho po-
stava zmizela v šeru, jenom břinkot ostruh
ozýval se dlouhou chodbou.

„Oh, zemánku, hřeben ti roste!“ zamumlal
kancléř.

III.

Na chodbě vedoucí ku komnatě králově
mrkala lampa nejasně osvětlujíc táhlou, kle-
nutou prostorou. U zdi nedaleko dveří opíral
se skotský žoldnér v polostínu stojící o svou
halapartnu. Na zámku vše utichlo; nezdálo
se, že by tak četné hosti choval. Venku byla
tma tmoucí, studeno a větrno.

Král Fridrich, druhdy kurfist při Rýně,
propustiv komorníka seděl napolo svlečený
v měkkém, velikém křesle a hleděl do ohně,
jenž mu u nohou ve vlaském krbu plápolal.

Mladý král opíral hlavu v dlaň. Při-
bledlá jeho tvář byla vážna, stín starosti ji
zatemnil.

Jak by mohl přes všechnu svou lehkomy-
slnost a malou péči klidným, veselým
býti? Rok panoval v království českém, je-
diný rok, a již nedočkal druhé zimy od-
chází, prchá před svými nepřátely.

Opouští to krásné, bohaté království, loučí se s mocí, nádherou, slávou — kdy se vrátí zas, a vrátí-li se?

Poslední noc na české půdě! Zítřka tou dobou bude za hranicemi — co jej čeká, jak bude nadále?

Fridrich Falcký vstal a rozhledl se kolem. Na tmavém vyřezávaném stole plály v dvouramenném, stříbrném svícnu voskové svíce, nezplna ozařující prostornou, nádhernou komnatu. Dlouhý stín králův míhal se na bohatých čalounech.

Teprve nyní padl do oka králi veliký obraz, tenkou rouškou všecek zastřený, mezi okny na zdi visící.

Nadzdvihl roušku u spodu, však v nejasném světle poznal jen, že spodoben tu na tom starém, přičernalém obraze nějaký bývalý pán tohoto hradu náchodského.

Spustiv záslonu tak lhostejně, jak ji byl nadzdvihl, přešel opět několikráte jizbou, pak zastaviv se, naslouchal napjatě.

Zdalo se mu, že zaslechl kroky — však kolem ticho, jen zvenčí ozvalo se větrem a tmou volání noční stráže na baště, jíž s náspu temněji odpověděno.

Král si bezděky oddechl. Pak přistoupiv ku dveřím, otevřel je tiše a temným hlasem zvolal: „Strážel!“

Žoldněř o halapartnu se opírající trhl sebou a vzpřímiv se vzdal čest svou zbraní.

„Je dobře!“ a hlava úzkostlivého krále zmizela ve dveřích — pak slyšel žoldněř, jak zámek zapadá, a zase nastalo ticho.

Král chopil se svícnu, kráčel s ním k loži bohatě vyřezávanému, jež skvostný baldachýn příjemným šerem zahaloval.

Postaviv světlo na malý stolek, chystal se ulehnutí. V tom prudce obrátil se v tu stranu, odkud tichým hlasem zavznělo:

„Milostivý pane —“

Naproti, zrovna pod zastřeným obrazem stála vysoká postava starcova. Bílé vlasy jeho padaly do vráskovitého čela, tvář byla vážna, ba smutna. Stál tiše a uctivě na tom místě, jako by očekával slovo královo.

Fridrich leknutím na okamžik strnul — pak, stále na nenadálé zjevení zrakem upřeným hledě, chopil se bezděky dýky na stolku se blyštící.

Zdálo se mu za prvního leknutí, že to strašidelný zjev, že to sestoupil onen rytíř, který na obraze spodoben.

Stařec vida, že král dýky se chopil, usmál se a pravil tichým hlasem:

„Jsem bezbranný, Vaše Milosti, netřeba se obávat.“

„Kdo jsi?“ ptal se král prudce, ale stísněným hlasem.

„Vaši Milosti poddaný, hejtman tohoto hradu.“

„Ah, tys —“

„Prosil jsem Vaši Milost o audienci — a poněvadž Vaše Milost mne neráčila přijati a já naléhavou a důtklivou věc vyříditi mám, osmělil jsem se —“

„Kady jsi přišel?“

„Tady pod obrazem jsou malá, tajná dvířka —“

„Tedy zas jimi odejdi —“

„Neodhánějž mne, Vaše Milost, račtež mne vyslyšeti —“

„Až ráno, —“

„Pak bude pozdě —“

„Co chceš?“

Fridrich stál pořád na jednom místě opíraje se pravicí, v níž dýku tiskl, o malý stolek nedaleko lože.

„Přišel jsem prosit, aby Vaše Milost nás neopouštěla. Ó králi náš, není ještě všecko ztraceno, zůstaň a volej do zbraně. Ty-li se

v čelo postavíš, pohnou se k tobě věrní a novým vojskem potřeme nepřítel této země a toho tvého království. Ještě není všecka země v moci jeho, ještě je čas.“

„Je pozdě,“ odtušil temně král.

„Není, Milosti — není — ale prchneš-li, pak více se nenavrátiš. — Ó pomni na tu krásnou zemi, na slavné, mocné království, nezrazuj, neopouštěj národ —“

„Vrátím se zas a ne sám, ale s vítězným vojskem mocných spojenců.“

„Nejlepší spojenec králův jest jeho národ, — ó králi můj, nevěř cizím, nespolehej se na ně, opustí tebe jako tě opustili v té nešťastné bitvě —“

„Mlč — neutrhej věrným služebníkům.“

„Tys nemiloval národ náš, možná-li tobě jej takto v bídě, v moci nepřátel zanechat. Budou se mstíti, budou ty, kteří tobě věrní byli, pronásledovati, svatou naši víru potlačit a v pospasy vydají papežencům.“

„Vrátím se brzo.“

„Nevrátiš, nebudeš moci.“

„Dost toho, moudřejší tebe uznali —“

„Byli to cizáci bez srdce, jimž jedno —“

„Smělče — dost — pravím — jdi, už jdi.“

„Ó králi, pomni, že zhubíš celé království, že vydáváš na milost a nemilost celý

národ, jenž tebe si ochotně králem zvolil, — zhubíš jej — zůstaň, prosím.“

Starý pan Straka, jenž za řeči té doléhavě byl do předu postoupil, vztáhl prosebně zvadlé, žilovaté ruce své k cizímu knížeti.

„Což možná zázraky konati? — Na tu chvíli —“

„Ó pane a králi můj! netřeba zázraků, jen odvahy a silné ruky; padám před tebe na kolena, prosím, zapřísabám tebe ve jménu svého národa, smiluj se nad ním a neopouštěj ho jako sirotka, — my umřeme za tebe a právo své.“

Hejtman vrhnuv se na stará kolena zdvihl sepjaté ruce k mladému králi, jenž zaražen, ustrnut hleděl na rozvášněného starce.

„Vstaň — pravím — vstaň. Poručím ti, odejdi — takové u vás pohostinství —“

„Nemůžeš se vyspati, ano — ano — oh tys nebyl králem — tys první, co utíká — žádný z našich králů neutekl před cizím nepřitelem ze země — tys první,“ — tak mluvil nyní stařec, rychle ze země povstav, zrak jeho svítil a bledá tvář jeho zrudla.

„Mlč a klid se, poručím ti, ještě jsem tu já pánem.“

„Ano — ano půjdu, ale dříve Vaší Milosti ukážu něco“ — a tu chopiv se roušky

prudce ji strhl. Zář světél padala jasně na celý nezacloněný obraz, z jehož tmavé půdy vystupovala vážná, statná postava v královském, řasnatém plášti, pod níž bylo krunýř viděti.

„To byl král!“ zvolal starý hejtman, „ten miloval národ! Papež, zrádný Uher a nevěrní páni domácí spikli se proti němu — to byla jinačí moc než armáda císařská — a on neutekl ze země! — Jiří Poděbradský ten také spal na tom zámku, ale ne na útěku, ale když ho dobyl. Ó veliký králi — hle, tvůj nástupce!“ a ukázal na Fridricha.

„Stráž! sem, sem!“ zkríkl král a skočiv ke dveřím otevřel je.

Žoldněř na ten křik vlítl maje halapartnu nasazenou do komnaty a ohlížel se po vrahovi.

„Zatkni jej a odveď toho šíleného starce!“ poroučel král třesa se a měně barvu.

„Odvrať a zahal se velký králi!“ zvolal hejtman a spustiv záslonu na obraz pokročil v před proti halapartníkovu.

„Táhni, cizí cháme, já půjdu sám.“

Pokřik, který se byl strhl, poplašil celou chodbu. Páni, žoldněři přiběhli k otevřeným dveřím královské komnaty; i ulekané dámy vyhlížely ze svých pokojů ustrašeně tázajíce se, co se bylo přihodilo.

„Otče, co činíte?!“ Ze zástupu pánů, panošů a vojáků vystoupil mladý Václav.

„Ha, ctný a věrný rytíři, jdeš mne zatkout? Pojď, pojď, ty věrný sluho králův a dobrý synku —“

„On blázní,“ pravil pán z Roupova ku králi, ku kterémuž byl za tak neobyčejné příležitosti beze všeho s jinými přistoupil.

„Blázní! Ať tobě bůh rozum nezmate, pane z Roupova! Ó jděte si, jděte a prchněte všichni jak tu jste, cizí a domácí, ale všichni nevěrní, zrádní! Trest boží vás nemine a že národ a království opouštíte, bídně v cizině jako tuláci zahynete! —“

Tak stál pan Straka pod obrazem Jiříka krále, obrácen jsa ku králi a dvoru, rozkládaje vášnivě rukama jako kazatel.

„Zatkněte jej a odvedte!“ poroučel pán z Roupova.

„Krásně, pane kancléři! Kdybys tak pečoval o zem a království jako o krále, nestál bys tu; ale mne nespoutáte, svobodného zemana! Běda nám a vám!“ vzkřikl a než žoldnéři se ho chopili, otevřel tajná dvířka pod obrazem, jimiž zmizel, jako by se pod nim zem slehla. — —

Za chvíli na to zavládlo opět po celém zámku ticho.

Před komnatou královskou procházela se tiše dvojnásobná stráž. Král povaluje se na lůžku nespál. Venku skučel čirou tmou víchr a otrásal tabulkami oken.

Jak smutná, dlouhá ta poslední noc v českém království!

Poslední noc! — —

* * *

Svívalo. Dole ve městě zazvučely hlasné fanfary trub, znamení, aby vojáci pohotově byli a se shromáždili. Z jednotlivých stavení vycházeli angličtí jezdci tělesné stráže Friedrichovy, za nimi koně vyvedeni. Část této jízdy sešikovavši se, jela napřed silnicí za město míříc k nedalekým hranicím zemským, druhá pak, větší, vyjela točitou cestou na zámek, kdež vše už živo a na nohou. Kočáry stály na nádvoří pohotově, koně hrabali nepokojně do tvrdé dlažby, služebníci zámečtí a královi, žoldnéřové pobíhali sem tam dokonávající přípravy k odjezdu. Král jsa již oblečen stál u okna a hleděl na pohorskou, v podzimním hávu smutnou krajinu — poslední to kus jeho království, v němž tak na krátko byl panoval.

Zámecký hejtman, starý Straka z Nedabílic, seděl v křesle svého pokoje. Bylo patrné, že dnešní noci ani oko nezamhouřil. Byl vysílen. — Pravice visela mu bez vlády přes opěradlo lenošky, hlava zamyšlená byla hluboko na prsa nachýlena.

Nevšímal si hluku a příprav kolem něho, nestaral se pranic o svou službu, nevěděl ani, že přede dveřmi stojí jeden ze služebnictva, jemuž uloženo, aby hejtmana pozoroval. Teprve když jiný sluha vstoupiv bázlivě na hejtmana „prý šíleného,“ jak v zámku se rozneslo, hledě se uklonil, do vedlejší ložnice odešel a odtud po chvíli s vakem odcházel, vztyčil hlavu a chtěl promluvit.

Ale již koltra se odhrnula a z ložnice vyšel mladý pan Václav přepásaný, maje bandalér přes rameno a meč po boku, s'ovem přichystaný na jízdu a cestu.

Stanul nedaleko starého otce a mlčel, nevěda, jak by začal. Tak trvalo chvíli trapné mlčení. Konečně pozvedl stařec mdlé, zapadlé oči a ptal se klidně, temným hlasem:

„Kam jdeš, Václave?“

„Otče, jsem ve službě králově a ten nyní odjíždí — služba mne volá.“ — Umlkl. Obával se, že jej otec zdržovati, že mu levity čísti bude; a jej už půda pod nohama pálila.

Několik let trávil v cizině, ve bujném, veselém táboře vojenském, pak na hlučném dvoře královském. Svět byl jej změnil, smýšlení a zásady otcovy byly mu přísné, zastaralé a rodné místo zdálo se mu smutným, úzkým a neveselým, — pak nade všecko vábila jej odtud plánoucí vášeň k té německé slečně.

„Ty mne chceš opustiti?“ tázal se na to hejtman.

„Vždyť žádný tu nebudeme míti stání. Císařští přijdou a vyženou vás a kam se podějete než do ciziny? Jdu jen napřed, tam se beztoho shledáme —“

„Nikdy!“ zvolal stařec, „já ze země utíkati nebudu a kdyby mne ubilil — oh opustí-li nás cizácká sběř, my se neopustíme — pán bůh nás spravedlivě tresce, že vždy k cizincům se utíkáme. Teď je čas, abychom sami sebe bránili. — Zůstaň, Václave, národ toho nesnese, on sám se chopí zbraně a povstane. My sami tu zřídíme statný houf a ty jej povedeš a já půjdu také — ještě není tak zle —“

Václav vyvalil na starého hejtmana oči, jako by sluchu svému věřiti nechtěl.

„Blouzníte, otče, neznáte, nevíte, jak se věci mají, všecko je marno — již troubí —“

zvolal a přikročil rychle k oknu. I hejtman povstal.

„Také ty? — ó pane bože, tresceš mne — ano, vychoval jsem zrádnou krev —!“

Opět ticho. Straka hleděl na svého syna. „Václave, tys jediné mé dítě, mohl bys starého otce opustiti, mohl bys odejít? Já jsem tě tak miloval — Václave —“ a hlas mu selhal. Na nádvoří zmáhal se hluk, rozkazy se rozlehaly.

„S bohem, otče!“ pravil mladý Straka kvapně od okna odstoupiv a podával starci ruku.

„Odejdeš?“

„Musím.“

Starý hejtman se vzpřímil.

„Jdi si, nezdárný synku, jdi si za tou německou lárýní, která ti milejší než starý otec a rodná země, — jdi si, jdi, ale ke mně se více nehlas, až tě tam odkopnou!“

„Máme se takto rozejít?“ Václav přistoupil blíže.

„Ty sám chceš — jdi si, tam, tam —“ a mával rukou ku dveřím. „Kdo starého otce opouští a národ zrazuje, ten není mým synem! — Jdi, sic ti holka ujede.“

Václav váhal, pak vrazil klobouk na hlavu odkvapil.

Hejtman neslyšel už jeho „s bohem!“ on viděl jen, že vlastní syn, jediná radost jej opouští. Stál chvíli jako sloup, pak chytl se za lysou hlavu a vzkřikl:

„Synu, můj synu!“

Však Václav ho neslyšel. Znepokojen ubíhal chodbou, až stanul u dveří zpola otevřených, z nichž služka veliký uzel vynášela. Vzkročil do jizby, kde stála Markéta na cestu připravena. Rázem zapomněl na všecko. Rozevřev náruč svou přitiskl spanilou Němku ku svým prsům. A když ret jeho na jejím zahořel, když svěží, kyprá ňadra ucítil — nevěděl nic už o starém, zdrceném otci.

* * *

Jezdcové vyjeli z nádvoří, kola zaskřípěla, vozy se hnuly. Král rozloučiv se s hostitelkou, která byla královnu až ku kočáru doprovodila a vsednuv na koně vyjel ze zámku náhodského, aby opustil království České a více se do něho nevrátil. Když průvod se hnul, vyrazil zámecký hejtman ze své jizby a povaliv sluhu jej zdržujícího hnul se jako mladík po schodech nahoru.

Když byli před branou, ohledli se mnozí z dvořanů na věž, kde na galerii byla divná podívaná. U zábradlí stál ven nachýlený

starý zámecký hejtman prudce rukama rozkládaje, jako by hrozil nebo zlořečil. Řídké vlasy a bílé vousy vlály mu ve větru; bylo slyšeti, že křičí, slovům však rozuměti nebylo. Než každý si je mohl snadno domysleti. Václav jeda vedle kočáru své Markéty, ohledl se s ní zároveň tam, kam přemnozí udiveně neb i úsměšně patřili, a zbledl.

„Pro bůh, váš otec!“ pravila ulekaně Markéta z okénka kočárového se nachýlivši.

On pak skloniv se k ní pravil:

„Věříte nyní, že vás miluji? —“

Markéta se a zachvěla neodpověděvši přitiskla se do koutku. —

Jezdci sjeli, za nimi kočáry, soumaři, pak opět jezdci — všecken průvod ocitl se na rovné půdě a zamířil k hranicím — za nedlouho zmizel posuzujícím jej s očí, jen starý pan Straka z Nedablic viděl jej s galerie vysoké věže ještě dlouho...

Průvod zašel konečně — král a syn odjeli na vždy. —

Ubohá země, ubohé srdce otcovské! —

* * *

Na chodbě před kuchyní potkal Florian písaře Kasparidesa.

„Chvála bohu, že jsou pryč — to jsem se zpotil. Ba lépe je seděti v kuchyni než takovým hostům hody strojiti!“

„A nic ti nezbylo?“ ptal se mlsný Kašparides. „Víš, třeba jen na zub, aby měla duše pokoj.“

„Ani jednou do huby, všecko vyjedl na prah ten pronárod anglický a německý.“

„Hm, tak jsem se na tu jeleninu těšil.“

V tom šel okolo sluha všecek rozechřátý rychlou chůzí.

„Co s tím, pane písáři?“ tázal se ukazuje mu lesklou podkovu.

„Eh, maňase, co mne se ptáš na staré železo?!“

„Prosím, není železo jako železo! Stříbro to není, ale královské železo!“

„Co blaboliš?!“

„Hm, pane, tu podkovu nosil do nedávna královský hřebec.“

„Mluv, jak to?“

„Byl jsem z rána do města poslán, abych purkmistrovi psaníčko donesl. Omeškal jsem se v městě, až průvod ze zámku sjel. Stál jsem u kutlofu, zrovna u potoka, abych dobře na krále se podíval; a viděl jsem jej. Zrovna jak koně sebral, aby potok přeskočil, ztratil jeho hřebec podkovu a když odjeli, sebral jsem ji na památku.“

„Smutná památka,“ dodal kuchař Florian.

„Sem s ní!“ ozval se náhle za nimi chraptivý hlas.

Spatřili starého hejtmana. Byl všecek přepadlý, vyjevený; zdálo se jím, že za tu krátkou chvíli o kolik let sestarál. Služebník polekán podal ihned představenému podkovu. Straka stisknuv ji kráčel dále.

„Co mu je? — Jde z něho hrůza!“

„Jako by tady —“ a Kašparides ukázal na čelo.

„To že mu pan Václav odjel.“

„A co měl s králem?“

„Prý ho chtěl zabit.“

„To teď bude krásný regiment, ten se naláteří,“ dodal bázlivý sluha.

Všichni na zámku nemluvili o jiném než o útěku královském a o starém hejtmanovi, ba o tomto více, než o onom. Paní Salomena šla Straku navštívit. Pokoj však byl zavřený. Vědouc, že je hejtman doma, čekala okamžik, až otevře. Však nestalo se tak. Zasllechla jen dutý pád a jako řinčení zbraně; pak, když ticho nastalo, slyšela, jako by někdo něco do zdi zatloukal a chraptivě se smál.

Plna obavy vrátila se do své komnaty, poručivši, aby hejtmana měli na zřeteli.

Ten zůstal ve své jizbě zavřený až do pozdního odpoledne. Pak vyšel, poručil slu-

hovi, aby vzal motyku a rýč a šel za ním. Stanuli hodný kus za zámekem v hustém háji, v němž rozkládaly holé své koruny javory, lípy a boučky, kdež černaly se vysoké jedle.

Stanuv pod starou lipou, poručil pan Straka:

„Tu kopej hrob!“

Polekaný sluha dal se do práce a rozrýval ztuhlou půdu. Když byla práce vykonána, vrátil se hejtman se služebníkem, jenž kamarádům šeptal: „Starý blázní.“

Druhého dne shledali zvědaví, že hrob v háji je zasypán.

„To zajisté starý v noci udělal.“

Co tam asi zakopal, o tom byly různé náhledy a domněnky.

„Poklad ne,“ tvrdil kuchař, „kdyby to peníze byly, zahrabal by je sám, a pak žádných nemá.“

„Už jinak není, kolečko mu přeskočilo.“

Když následujícího dne paní Salomena věrného hejtmana opět přišla navštívit, nebyl již zavřený.

Spatřiv svou velitelku vstal z lenošky, ve které jako bez vlády v hlubokém zamyšlení seděl, a vítal mlčky hraběnku.

„Co děláte, milý Strako?“

„Hlídám krásnou památku, paní má, tu, co nám Fridrich, kurfist při Rejně, někdy král český, zanechal.“ Usmál se a ukázal na zeď, kde před tím husitská zbraň visela. Ta zmizela a místo ní leskla se na kusu černého sukna velká podkova koně, jenž byl zimního krále z Čech unesl. —

IV.

I paní Salomena Slavatová ze Smiřic, pamatujíc, že manžel její i bratr pan Albrecht Smiřický ze Smiřic a na Náchodě byli se protivili císařům a králům Matiáši a Ferdinandovi, a že nemilost také na ni zajisté padne, se synem svým Albrechtem Slavatou a bratrem blbým Jindřichem ze Smiřic, vezouc s sebou na mnoha vozích drahých věcí a nábytku ze hradu náchodského, za králem Fridrichem do Vratislavi se vydala.

Tenkráte ještě vyprovázela ji naděje, že Fridrich království Českého dobude a jí tak návrat na dědičná panství umožní. Pan Straka z Nedabílíc však zůstal. Ani už na zámku hejtmanem nebyl. Nedlouho po té, co král a syn za hranice ujeli, opustil zámek, a nebylo možná ho udržeti. Žil pak na svém osamělém, zemanském dvorci, společnosti se vyhýbaje, sám, málomluvný, pořád zamýšlen.

Když mu oznámili, že paní Salomena jede za hranice, usmál se divně, ale nehlesl ani. Teprve když se ho správce ptal, co on míní, zdaliž také do ciziny se vydá, rozpálil se jinak klidný, nevšímavý stařec a to rázem tak prudce, až mu líce se zardělo a z očí jen sršelo. Rozpřáhl se vášnivě a správce — musel utéci. Ještě chvíli slyšeli, jak pan Straka hlasitě laje a se vadí. —

Často sedal sám dlouhou chvíli nad Historickým kalendářem Adama z Veleslavína. Na okraji knihy té bylo viděti rozmanité přípisky starého hejtmana, jenž poznamenával, co se všecko v Českém království tohoto smutného času děje a co všecko pán bůh dopouští. Ale již čistého místa víc a více ubývalo, již všechny okraje byly smutných poznamenání plny, — a pořád ještě nebylo konce... Ba čím dále, tím hůře...

Někdy starý hejtman probrav se rázem ze svého trudného zamyšlení nad knihou Adamovou, kvapně vstal a kázal, aby mu osedlali. Tu pak vyjev, dlouho se nevracel. Toulaje se koňmo krajinou, opuštěnými, odlehlými místy, vždycky až na samé, nedaleké hranice zajel, a tam zastaviv, hleděl do dálných, cizích končin, kam utekl král nešťastné země a syn nešťastného otce. —

Bylo v zimě l. 1624.

Zasněženou cestou bral se dlouhý řad nákladných vozů, vedle nichž tu i tam jezdci jeli. Na vozech byly naloženy zásoby, nábytek a věci, jakéž při stěhování vídati bývá. Studený vítr z Kladska vanoucí hnal koním a lidem drobný sněh do očí, opíraje se do plachet vozových. Na mnohých vozech seděli starcové, děti, ženské i mužové, všichni krčíce se do sebe a halíce se do kožichů, pláště i peřin, aby se před mrazem uchránili.

Nebe bylo zachmuřeno, jen časem, kdy vítr rozehnal řídké mraky, proskočilo slunce ozařujíc zachumelenou, pohorskou krajinu, vrchy, dol i černé zapadlé do sněhu lesy.

Průvod ten, zvolna, obtížně závějemi se ubírající, byl sbor českých exulantů, kteří nechtíce sřící se víry otců svých, musili opustiti vlast. Ubírali se přes Náchod do Kladska, aby v Polsku hledali útočiště. Město měli již za zády, blížili se ku hranicím.

Za posledním vozem, nad jiné pohodlnějším, jeli dva jezdci. Jeden z nich ozbrojený prozrazoval šatem šlechtice. Druhý, muž statné, vysoké postavy, vážné, výrazné tváře, již zdobil dlouhý vous, knězi se podobal. Šlechtic byl Jiřík Sádovsky ze Sádova, známý a šlechtný ochránce Bratří českých, kněz po boku mu jedoucí: slovnutný skladatel „Labyrintu světa“ — Jan Amos Komenský.

Pan Sádovský náhle zastaviv, mlčky ukázal na jezdce, jenž při kraji zasněžené cesty proti nim jel, průvodu si nevšímaje. Byl oděn obstárlým kožichem, širokým pasem staženým; na nohou měl vysoké, jíздеcké boty. Kůň jeho byl starý a huňatý. Pán jeho povznesl vráskovitou tvář k jezdci; sotva že na ně pohledl a již chtěl jeti dále.

„Aj, pane Strako, což si nás ani nevšimnete?“ zvolal Sádovský a zajel ku starci.

„Kdo jste?“ odtušil tento vytrhnuv se ze svého strnulého zadumání. Sádovský jej připamatoval na vespolnou, dávnou známost a pak se tázal:

„Kde jste jezdil?“

„Tu na hranicích, byl jsem naproti —“

„Komu pak za té nepohody?“

„Jeho Milost král Fridrich slíbil, že přijede... Ale již tolik let a slova neplní!“ — Pak prudce zvolal: „Ale co jim o slovo! Křičím tady dost na hranicích do ciziny, aby již jeli, že je v Čechách zle až běda... Ale oni jsou cizinci — a co jim do nás... Korunu nám zničili — okradli nás — mne o syna —“

„Váš syn Václav? A nevíte o něm?“

„Šel s Němkyní do Němec —“

„Nikoliv, už s ní není, je v Polsku!“

Starý Straka sebou trhl a jako mladík postavil se do třmenů nachyluje se k Sádovskému a za ruku jej chytaje.

„Pane bratře — mluvíte pravdu?“ zvolal dychtivě.

Sádovský zajel kousek dále a hned na to vrátil se s mladým šlechticem, na nějž ukázav pravil:

„Tenť je bratr Zahrádka. Byl napřed v Polsku, aby vyzvěděl, kde bychom dobře byli přijati. I přišel do Ležna, a tam, jak nám vypravoval a jak sám dosvědčí, našel už mnohé Čechy —“

„Mezi nimi byl také pan Václav —“ začal Zahrádka. „Hovořil jsem s ním, a on upřímně se mi vyznal, jak Čechy opustil proti vůli vaší, jak po té od oné falešné frejřky byl zrazen, když se jí bohatý, domácí ženich naskytl. Připraviv se o všechny peníze, zrazen, opustil dvůr kurfirstův a odebral se mezi krajany do Polska. Když jsem se do Čech vracel, pravil mně, že se dá na vojnu, aby proti císařským bojoval, dříve však že by se ještě rád domů podíval. Tolik vím, pane Strako —“

Starý hejtman byl všecek pozměněn. Za chvíli nemluvil, pak rozechvěn obrátil se k hranicím a mluvil:

„On se nezkazil docela — on se vrátí — Václave! Václave! Přece nebyls tak špatně vychován! —“ Ale pojednou pohasl svit na starcově tváři. „Už přijdeš pozdě — král se nevrátí a s námi je amen... Ubohá země!“

„Pane Strako, nezoufejte!“ vážně promluvil Komenský. „Bůh je spravedliv a nedá nám zahynouti, ač nás za hříchy naše trestá přísnou rukou. Síla naše je podvrácena, slábi jsme, ale vychováváme děti své zdravě a silně. V novém pokolení, jež nebude milovati cizích model, vrátí se nám síla a štěstí!“

Strarý hejtman sepjav ruce opíral je za řeči té o hřívu koňovu a bílou hlavou pokyvoval. Pak nakloniv se k Sádovskému, skoro šeptem promluvil:

„Slyšel jste? Podívejte se na mne a varujte, chraňte děti svých před cizáctvím —“

„Což máme vyříditi vašemu panu synu, stihneme-li jej v Lešně?“

„Ať vykoná, co si umínil... Ale že tu doma je také dost práce —“

„Vy zůstanete doma?“ ptal se Sádovský.

„Nepůjdu kosti složit do ciziny!“

„A budou-li vás nutit, abyste se víry své sřekl —“

Stařec se usmál.

„Toho o mně neuslyšíte —“ a pak dodal vážně: „Já tu musím čekati krále! —“

V očích starcových to divně zasvitlo, že až jej exulanti v duchu politovali. Pak se s ním rozloučili. Hleděli za ním, an odjížděl. Zahledli, že u lesa se rázem zastavil a koně obrátil. Vypjal se ve třemenech a zamával rukou. Pak slyšeli jeho volání:

„Řekněte jim tedy důtklivě, že je čekáme, že se už topíme v krvi! Aby král se rozpo-
menul, co slíbil —“ Hlas umkl a jezdec zmizel v zachumeleném lese.

„Ubohý stařec,“ pravil Sádovský. „Nemá v blavě dost jasno... A jaký to býval statný, udatný zeman, takových už není! Jak zma-
látněl a sešel!“

„Náš to národ!“ dodal vážně Komenský a povzdychl.

Dojeli vozů, jež právě zarazily. Z předu se ozvalo:

„Jsme na hranicích!“

Sádovský, Komenský a ostatní jezdci sestoupili s koňů, hledíce naposledy do Čech. Plachty u vozů se odhrnovaly: bylo viděti staré, mladé, mužské i ženské obličejy; pa-
třily všechny v jednu stranu do milých Čech, ve všech zračily se zármutek a bolest srdečná. Kdo mohl, sestoupil s vozu a brzo byla cesta plna exulantů, v jichž čele stáli pán ze Sádova a Komenský. Když velebný kněz hlasu pozvedl, aby naposled na rodné půdě ve

jménu všech se pomodlil, s drahou vlastí se rozloučil a jí požehnal, padli všichni na kolena, vzlykot, pláč i bědování rozléhalo se ve vozích i kolem na silnici — ženy a děti hořekovaly, mužové zakrývali tvář a stírali palčivé slzy. Zbožně a vroucně zněl chvějící se zvučný hlas kněžív — až i ten udusen na konec mužným, nejbolestnějším pláčem. Když Komenský poklekl a ruce své po drahé, milované vlasti, kteréž nikdy více neměl spatřiti, vztáhl, všichni plakali hlasem.

V tu chvíli vztyčila se na posledním voze dívka, která dosud klečíc byla k nebesům hleděla. Postavy byla velké, vznešené. Tvář její bledá, ušlechtilá jevila zanícení a vytržení, kterýmž planuly veliké, tmavé oči divné moci a zvláštního kouzla. Panna ta byla času toho známá věstkyně Kristina Poňatovská, jejíž vidění a proroctví byla u Bratří hojně rozšířena a velice vážena.

Vztáhnuvši ruce své, promluvila:

„Tvář zuřivá Hospodinova rozptýlila nás: umdlévá srdce naše, zatmívají se oči naše pro horu Sion, že zpuštěna jest. Však ty, Hospodine, na věky zůstáváš, stolice tvá od národu do pronárodu! *Pro slzy vaše, které bůh sebere andělem svým, a pro lásku vaši, jež věky přetrvá, pokolení pozdní vaše probudí, občerství a posilní, smiluje se Hospo-*

din nad zemí touto! Aj, dnové jdou, že přivedu zase zajatý lid svůj a vystaví města zpuštěná, aby v nich bydlili. I štípím je v zemi jejich, že nebudou vykořeněni více ze země své, kterou jsem jim v dědictví věčně dal, a obnovena bude sláva i štěstí země té!"

Domluvivši patřila dívka zaníceným okem v české kraje, a prorocký duch její patřil jasnější jejich dny, probuzené, zmladlé pokolení pro drahou vlast obětovně zápasící

V.

Starý pan Straka na hranice jezdit nepřestal, ale ani krále, ani syna se nedočekal. A jak bídy a protivenství v Čechách přibývalo, jak nad touto zemí víc a více se stmívalo, tak také zatemňovalo se v hlavě starého zemana. Ve dvorci svém skoro osamotněl a jen dva staří sluhové s ním vydrželi a nic se nebáli, když pán jejich časem počal láteřiti ano i zuřiti. V takovou chvíli dorazil příštího jara houfec císařských jezdců ke Strakovu dvoru, kdež chtěli přenocovati a po svém si zadrancovati. Jak pán z Nedaubic je zahledl a poznal, poručil vrata neotvírati a chystal se tak, jako by ne ve dvorci ale na hradě byl, jako by ne dva služebníky, ale četnou posádku měl. Když ustrašení slu-

hové ho chlácholili, pak prosili, aby se vzpamatoval, že tu hrá o svůj a jejich život, rozzuřil se ještě více a jal se v domě pilně se zatarasovati. Jako by ani bílých vousů a vlasů neměl, jako by kmetem nebyl — tělo nabylo pružnosti, neobyčejnou silou snášel nábytek a různé věci tak hbitě a kvapně, že za chvíli stál všecek zatarasen ve svém domě u malé proliny, maje kolem všecku svou zbraň snesenu, a čekal na útok nepřátelský.

Jezdci ovšem brzo do dvorce vnikli, ale panského bytu musili dobývati. Ustrašení uprchlí sluhové slyšeli v lesíku nade dvorcem dole houkající rány střelné, pak zahledli dým, jímž probleskli rudí plamenové. Dvůr hořel a za nedlouho hrabiví jezdci odtáhli. Sluhové sběhli na dol. Když dostali se na místo požáru, byl panský dům ten tam a ostatní stavení chytala. Po nešťastném pánu nebylo ani památky. Padl jistě v boji a uhořel. Druhého dne našli na spáleništi hlaveň těžké pušky, ze které asi na rejthary pálil, a těžký, rovný jeho kord. Poznali ho po pletené rukojeti. —

Tou dobou byl ještě mladý Straka na živu; ale na podzim téhož roku zahynul v šarvátce s císařskými, proti nimž ve službách dánských udatně bojoval. —